

Nytænkning af merudgiftsydelsen

21. januar 2025

Initiativ

Der gennemføres en omlægning af udmålingssystemet for merudgiftsydelsen til voksne i serviceloven og merudgiftsydelsen til børn og unge i barnets lov, hvorved de to udmålingssystemer ensrettes og gøres mere automatiserede.

Baggrund

Det er i rammeaftalen for en langsigtet og bæredygtig udvikling af handicapområdet indgået d. 2. maj 2024 mellem regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti og Radikale Venstre aftalt, at der indføres en ny model for nytænkning af merudgiftsydelsen i overensstemmelse med regeringens og KL's ØA24. Nytænkningen skal ifølge aftalen bidrage til et mere enkelt og gennemsigtigt system, øge retssikkerheden for borgerne og reducere kommunernes udgifter til administration markant.

De nuværende regler om hjælp til dækning af merudgifter, opleves som komplekse samt tidskrævende og vanskelige at administrere. Interesseorganisationer, kommuner og borgere kritiserer særligt den del af regelsættet, der handler om vurdering og udmåling af den udbetalte ydelse. Det skyldes, at kommunen skal foretage en konkret og individuel vurdering af, hvorvidt borgeren i den enkelte sag har sandsynliggjorte og nødvendige merudgifter i forhold til personer uden funktionsnedsættelse på samme alder og i samme livssituation.

Fra borgerens perspektiv opleves sagsbehandlingen som tung med mange dokumentationskrav og store variationer i sagsbehandlingstiderne, ligesom Ankestyrelsen modtager en del klagesager vedrørende ordningen, hvilket bl.a. skyldes, at der ofte ikke foreligger data, som sammenligningen kan tage udgangspunkt i.

Fra kommunens perspektiv opleves de nuværende regler som meget vanskelige og administrativt tunge at administrere i praksis, da der i dag ikke er en specifik angivelse af, hvilke typer merudgifter borgere kan få dækket, samt hvad sammenligningsgrundlaget for vurderingen skal være. Det indebærer, at kommunen fx skal finde (i visse tilfælde ikke tilgængelig) statistik for normalforbrug på de udgiftstyper, der søges om, fx normalforbrug af specifikke beklædningsgenstand eksempelvis vinterhuer eller kørsel til fritidsaktiviteter.

Samlet set fører det nuværende system ofte til konflikter mellem kommune og borger, hvilket indebærer markante byrder for begge parter, da kommunen bruger mange ressourcer på at beregne og udbetale beskedne beløb, mens det er svært for borgerne at gennemskue, om merudgifter kompenseres, samt hvilke typer merudgifter, man kan blive kompenseret for. Samtidig er kommunens afgørelse blevet ændret eller hjemvist af Ankestyrelsen i lidt under halvdelen af klagerne i 2023.

Indhold

Der indføres et mere enkelt og ensartet udmålingssystem på børne- og voksenområdet. Et nyt system skal i henhold til rammeaftalen reducere administrationsudgifterne, skabe større forudsigelighed samt forbedre dialogen mellem borger og kommune.

Merudgiftsydelsen ændrer betegnelse til kompensationsydelsen (som interessenter finder mere retvisende). Det nye system indeholder to niveauer for udbetaling af hjælp – gruppe I og gruppe II:

- Gruppe I: Ét fast ydelsestrin (på 1.105 kr. pr. md.), der gælder for alle i målgruppen med kompensationsberettigende udgifter over minimumsgrænsen på 555 kr. pr. md. Ydelsestrinnet kommer til udbetaling uanset størrelsen på borgerens faktiske kompensationsberettigende udgifter under grænsen for at overgå til gruppe II. Dermed fjernes de nugældende sagsbehandlingsskridt omkring sandsynliggørelse af alle nødvendige merudgifter mv. Alle typer af kompensationsberettigende udgifter kan indgå i beregningen.
- Gruppe II: For at undgå stor underkompensation af borgere med ekstra høje kompensationsberettigende udgifter giver gruppe II mulighed for at kompensere de konkrete høje kompensationsberettigende udgifter 1:1 fsva. de udgiftstyper, der fremgår af en centralt fastsat liste. De faktiske udgifter kompenseres for borgere, som kan dokumentere særligt høje kompensationsberettigende udgifter (over 2.000 kr. pr. md.). For udgiftstyper, der ikke fremgår af listen, modtager borgeren et fast beløb på 500 kr. pr. md. Sagsbehandlingen vil være mere byrdefuld end i gruppe I. Mhp. at lette sagsbehandlingen mest muligt pålægger gruppe II derfor større byrder for borgeren end gruppe I, hvilket modsvarer ønsket om større kompensation, *jf. nedenfor*.

Med modellen gøres udmålingen af kompensationsydelsen mere gennemskuelig og mindre krævende for såvel borgere som kommuner. Borgere i målgruppen for kompensationsydelsen kan derfor (med rådgivning fra kommunen) selv beslutte, om de vil ansøge i enten gruppe I eller gruppe II afhængig af deres eget vurderede niveau af kompensationsberettigende udgifter.

Hertil gøres udmålingssystemet ens på børne- og voksenområdet, så kommunerne ikke skal administrere to systemer og undgå forskelle ved overgang fra ung til voksen. De gældende målgruppeafgrænsninger fastholdes, ligesom der fastholdes en minimumsgrænse, som dog harmoniseres på tværs af børne- og voksenområdet.

Gruppe I (borgere med kompensationsberettigende udgifter op til 2.000 kr./mdr.)

Kommunen skal for gruppe I vurdere 1) om borgeren er i målgruppen for kompensationsydelsen og 2) om borgerens gennemsnitlige månedlige sandsynliggjorte kompensationsberettigende udgifter overstiger 6.660 kr. om året svarende til 555 kr. pr. md. Hvis borgeren lever op til begge kriterier, udbetales kompensationsydelsen uden yderligere sandsynliggørelse af det fulde udgiftsniveau. Sagsbehandlingen vil således ikke skulle rumme en mere omfattende oplysning af sagen, ligesom der ikke vil skulle ske dokumentation af kompensationsberettigende udgifter herudover. Det er en markant forenkling sammenlignet med i dag. Ydelsen har et fast standardtrin på 1.105 kr. om måneden, som udbetales til alle, der omfattes af gruppe I. Sagerne skal ligesom i dag kun revurderes, hvis borgeren anmoder om det, eller hvis der i øvrigt sker ændringer i fx borgerens livssituation, som kan medføre ændret hjælp.

Gruppe II (borgere med kompensationsberettigende udgifter på over 2.000 kr./mdr.)

Kommunen skal for gruppe II vurdere, om borgerne er omfattet af målgruppen for kompensationsydelsen. Hvis borgeren er det, skal kommunen fastlægge det fulde kompensationsniveau.

Borgerne får udbetalt 1:1-kompensation for de kompensationsberettigende udgiftstyper, der er omfattet af listen over kompensationsberettigende udgiftstyper, og som vurderes efter ovenstående system. Borgeren kan have visse kompensationsberettigende udgifter af mere marginal karakter, der ikke dækkes via listen. For at kompensere herfor modtager borgeren et fast beløb på 500 kr. ud over den beregnede kompensation.

Der vil være tale om en mere byrdefuld sagsbehandling for kommunen. Der iværksættes derfor en række supplerende greb, som skal minimere den administrative byrde i den enkelte afgørelse, *jf. boks 1*.

Boks 1

Supplerende justeringer for gruppe II skal minimere den administrative byrde

Dokumentationskrav for de ansøgte udgifter

Borgeren kan dokumentere sine kompensationsberettigende udgifter ved fremvisning af udgiftsbilag eller anden relevant dokumentation. Den større byrde for borgeren end i gruppe I modsvarer ønsket om større kompensation. Der findes allerede i dag dokumentationskrav for høje merudgifter efter voksenbestemmelsen.

Liste over kompensationsberettigende udgifter, der kan ansøges om

Der udarbejdes en liste på bekendtgørelsesniveau over, hvilke typer af kompensationsberettigende udgifter, der kan dækkes for gruppe II. Listen gøres udtømmende, med henblik på at begrænse det administrative tidsforbrug forbundet med at vurdere mange udgiftstyper, jf. dog nedenfor. Således vil man i udgangspunktet kun få dækket kompensationsberettigende udgifter i gruppe II, hvis man har væsentlige udgifter inden for de udvalgte kategorier, som vurderes at have væsentlig betydning.

Mulighed for supplerende kompensation for øvrige, markante kompensationsberettigende udgifter

Gruppe II har til formål at modvirke væsentlig underkompensation af borgere med større kompensationsberettigende udgifter. Derfor er gruppe II afgrænset udtømmende med fokus på kompensationsberettigende udgifter af væsentlig karakter, jf. ovenfor. Det kan dog ikke udelukkes, at visse konkrete borgere har særligt høje "atypiske" kompensationsberettigende udgifter. Der indarbejdes derfor en "kattelen", der giver mulighed for at søge om kompensation for udgiftstyper, såfremt de kompensationsberettigende udgifter til denne enkeltstående udgiftstype er markante og overstiger en centralt fastsat grænse på 1.250 kr. pr. md.. Dette mhp. at undgå, at enkelte borgere bliver uforholdsmæssigt meget underkompenseret.

Lempelse af krav til kommunernes dokumentationsniveau

I dag påhviler det kommunen at vurdere konkret, hvad det normale gennemsnitsforbrug for en borger uden funktionsnedsættelse, men i samme livssituation og alder, vil være. I de tilfælde, hvor borgeren ansøger om dækning af merudgifter til særlige udgiftstyper, hvor der ikke findes dokumenteret viden om, hvad det typiske forbrug er for en almindelig gennemsnitsborger uden funktionsnedsættelse, påhviler det kommunen at skaffe denne dokumentation. Det har ført til sager, hvor kommuner i ankesager er blevet pålagt at vurdere det gennemsnitlige forbrug af fx vinterhuer, palmeolie osv. Med henblik på at begrænse kommunernes administrative tidsforbrug indarbejdes det, at kravene til kommunens sagsoplysning i de tilfælde, hvor der ikke findes offentligt tilgængelig statistik, som normalforbrug kan baseres på, består i et skøn over normalforbruget for borgere på samme alder og i samme livssituation.

Således leverer modellen en markant forenkling for størstedelen af målgruppen samtidig med, at modellen (for gruppe II) tager højde for særlige omstændigheder, så visse borgere ikke oplever en markant underkompensation. Underkompensationen rammer de borgere, der har faktiske kompensationsberettigende udgifter over det faste ydelsestrin, men under grænsen for gruppe II.

Økonomi

Det er en forudsætning, at de samlede udbetalinger fra ordningen (0,6 mia. kr. årligt) holdes konstant. Fastsettelsen af det faste ydelsestrin afspejler dette.

Social- og Boligministeriet skønner administrative besparelser for op til 70 mio. kr. årligt. De administrative besparelser frigøres i den kommunale økonomi og den øvrige borgernære velfærd.

Lovgivning

Partierne er enige om, at initiativbeskrivelsen udmøntes i et lovforslag, som sendes i høring ultimo januar 2025 med henblik på fremsættelse i april 2025. Kommunerne vil i lovforslaget få en overgangsperiode på to år til at omberegne eksisterende bevillinger.

Partierne er desuden enige om at gøre status på omlægningen to og fire år efter lovændringens ikrafttrædelse (den 1. juli 2025), herunder ift. antal modtagere og samlede udbetalinger. Der sættes efter lovens ikrafttræden et arbejde i gang i regi af Sammen om Handicap ift. udvikling af udgiftsneutrale modeller for smidig overgang mellem gruppe I og gruppe II og enkeltstående ydelser.